

ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย THE EFFECTS OF GROUP ACTIVITIES ON PUBLIC MIND OF EARLY CHILDHOOD

นวพรรษ พันธุ์สุข¹, ประยุทธ์ ไทยธานี²

Nawapas Phansuk¹, Prayut Thaithani²

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา¹⁻²

Nakhon Ratchasima Rajabhat University¹⁻²

E-Mail: ph.nawapas@gmail.com

ได้รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 31 ตุลาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 9 พฤศจิกายน 2566;

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง 1) จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 46 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 23 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม 21 แผน โดยใช้เวลาย่นละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง 30 นาที และแบบประเมินจิตสาธารณะ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลอง มีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กิจกรรมกลุ่ม, จิตสาธารณะ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this experimental research was to study the Effects of Group Activities on Public Mind of Early Childhood at Thairathwittaya 87 (Nikhom sang ton-eng 1) School in Ubon Ratchathani, Thailand. The samples in this study were the third kindergarten students of 46 people and a control group of 23 people students studying in second semester of academic year 2022. Instrument used in the experiment were

the Group Activities Plan 21 time, 30 minutes at the time total of 10 hours 30 minutes and the questionnaire of Public Mind. Statistics used for data analysis were mean, standard deviation, and t-test. The results showed that after the experiment, the Public Mind of the experimental group was significantly higher than before the experiment at the 0.1 level and significantly higher than control at the .01 level.

Keywords: Group activities, Public mind, Early Childhood

บทนำ

จิตสาธารณะพัฒนามาจากความรู้ความคิด ประสบการณ์ทางสังคม การอบรมสั่งสอนและการมีปฏิสัมพันธ์กันในครอบครัวหรือสังคม ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 มีการจัดการศึกษาตามมาตรฐานที่ 5 ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ได้กำหนดว่ามีความเมตตากรุณา มีน้ำใจและช่วยเหลือแบ่งปัน มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม และมาตรฐานที่ 7 ตัวบ่งชี้ที่ 7.1 มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักชาติและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเป็นการจัดการศึกษาที่พัฒนาเด็กไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่งคนดีและมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยอย่างเป็นธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2560: 29)

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จัดการศึกษาในระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นประถมศึกษา มีการพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพและมีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ดังวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ตัวแทนครูปฐมวัย โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง 1) และได้ทำแบบสอบถามพบว่า เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่ใส่ใจดูแลรักษาสาธารณสมบัติของส่วนรวม อยู่ในระดับปานกลาง เช่น การช่วยกันรักษาความสะอาด บริเวณโรงเรียน การดูแลและเล่นเครื่องเล่นในสนามเด็กเล่น การใช้ห้องน้ำส่วนรวม การเปิด-ปิดก๊อกน้ำเมื่อใช้เสร็จ การเปิด-ปิดประตูห้องเรียน ผลจากแบบสอบถามทำให้เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 ควรได้รับการพัฒนาจิตสาธารณะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาจิตสาธารณะเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม 2) การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า (โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง 1), 2565: 1)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เลือกรูปแบบกิจกรรม การทำกิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีที่จะพัฒนาจิตสาธารณะของเด็ก เนื่องจากการใช้กิจกรรมกลุ่มที่ดีและเหมาะสม จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนา

ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ทศนคติ ความสนใจ ความเจริญงอกงามในด้านความรู้ และทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมที่เหมาะสม กิจกรรมกลุ่มประกอบไปด้วยเทคนิค เช่น เกม บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง การสอนโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมต่อการช่วยแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นการดำเนินการเรียนการสอน โดยที่ให้นักเรียนทำงานจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งสอนฝึกแนะนำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีควบคู่ไปกับการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระตามวัตถุประสงค์ และเทคนิคกิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยนำมาใช้เทคนิคแรก ได้แก่ เกม (Game) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการสอนได้ดี โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองและภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาตามที่กำหนดไว้ บทบาทสมมติ (Role-playing) ก็เป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ มีลักษณะคล้ายกับเกมแต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์นั้นๆ หรืออาจจะมีการเล่านิทานแล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ และเทคนิคสุดท้าย คือสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง และให้ผู้เรียนที่เข้าอยู่ในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาโต้ตอบกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ (ทศนา แหมมณี, 2551: 144)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีจิตสำนึกและคำนึงถึงการมีจิตสาธารณะ เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยการเรียนรู้ผ่านการทำกิจกรรม การนำเด็กได้สัมผัสผ่านทางธรรมชาติ เข้าใจและตระหนักถึงการนำสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวให้ดำรงอยู่และเกิดคุณค่ามากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงการทดลอง (Experimental research) โดยผู้วิจัยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง1) จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 69 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง1) จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 46 คน คือ ห้อง 3/1 จำนวน 23 คน และห้อง 3/2 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จับสลากได้ห้อง 3/1 เป็นกลุ่มทดลองและห้อง 3/2 เป็นกลุ่มควบคุม และผู้ปกครองนักเรียนยินดียินดีให้เข้าร่วมการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ทดลอง ได้แก่ กิจกรรมกลุ่ม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างดังนี้

2.1.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

2.1.2 กำหนดแนวทางและสร้างแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และความเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม วิธีดำเนินการ สื่อและอุปกรณ์ และการประเมินผล และมีกิจกรรมกลุ่ม 3 เทคนิคสำหรับเด็กปฐมวัย เกม บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง กระบวนการดำเนินกิจกรรม สื่อที่ใช้ในการทำกิจกรรมและการประเมินผล

แผนการจัดกิจกรรมกลุ่มได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: สรุปแผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	เวลา	เทคนิค	ด้านที่พัฒนา
1	ปฐมนิเทศ	30 นาที	-	การปฐมนิเทศ
2	สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
3	จำแนกสิ่งมีชีวิต	30 นาที	เกม	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
4	ต้นไม้ที่รัก	30 นาที	เกม	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
5	หมีน้อย ช่วยปลูกป่า	30 นาที	บทบาทสมมติ	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
6	รอบรู้เรื่องดิน	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
7	ใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
8	เมื่อฉันใช้น้ำ	30 นาที	กรณีตัวอย่าง	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
9	ถึงขยะนี้ สือะไรนะ	30 นาที	บทบาทสมมติ	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ครั้งที่	ชื่อกิจกรรม	เวลา	เทคนิค	ด้านที่พัฒนา
10	มาคัดแยกขยะ กันเถอะ	30 นาที	เกม	การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม
11	หนูนิดประหยัด และอดออม	30 นาที	บทบาทสมมติ	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
12	ออมสินหรรษา	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
13	หนูๆ เล่นอย่างไร ให้ถูกวิธี	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
14	หนังสือนี้เก็บที่ใด	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
15	โต๊ะเก้าอี้ มีคุณค่านัก	30 นาที	บทบาทสมมติ	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
16	มาใช้ถุงผ้ากันเถอะ	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
17	เครื่องใช้ไฟฟ้า ที่หนูรู้จัก	30 นาที	สถานการณ์จำลอง	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
18	เครื่องใช้ฟ้านี้ให้ พลังงานใด	30 นาที	เกม	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
19	อาหารดีมีประโยชน์	30 นาที	บทบาทสมมติ	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
20	เด็กดีรู้จัก รู้ใช้	30 นาที	เกม	การใช้สิ่งแวดล้อมอย่าง ประหยัดและคุ้มค่า
21	ปัจฉิมนิเทศ	30 นาที	-	ปัจฉิมนิเทศ

2.1.3 นำแผนกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 23 คน เพื่อพิจารณาความยากง่าย ลำดับขั้นตอน การใช้ภาษา เวลา และอุปกรณ์ใช้ประกอบการทำกิจกรรมกลุ่มนักเรียน

2.1.5 นำแผนกิจกรรมกลุ่มที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มทดลอง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินจิตสาธารณะ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย และพัฒนาจากการสร้างแบบประเมินการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยของ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2545: 24-26); ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555: 17) และจิตรฐิกานต์ สบายจิตร (2558: 19-20) เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา จุดประสงค์และรูปแบบประเมินเพื่อวัดจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย

2.2.2 ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ของอุไรวรรณ คุ่มวงษ์ (2551: 82-85) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และกิจกรรมที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ จำนวนทั้งหมด 18 ข้อ

2.2.3 นำแบบประเมินจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยมีดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Item-Objective Congruence index: IOC) ตั้งแต่ .67 ถึง 1.00

2.2.4 แบบประเมินจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 23 คน เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษาคำชี้แจงในการทำแบบวัด และคุณภาพของแบบวัดรายข้อ ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดรายข้อ พบว่า ดัชนีค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดอยู่ระหว่าง .260 ถึง .866 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก) และวิเคราะห์ หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเท่ากับ .874 โดยแบบสอบถามทั้ง 18 ข้อ เป็นข้อคำถามที่ใช้ได้

2.2.5 นำแบบประเมินจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ที่มีคุณภาพไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้มีแบบแผนการทดลองแบบสุ่ม มีกลุ่มควบคุม และมีการประเมินก่อน-หลัง (Randomized control group pretest-posttest design) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง ดังนี้

3.1 ขั้นก่อนการทดลอง

3.1.1 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ดำเนินการทดลองจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง1) จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.2 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินจิตสาธารณะ ซึ่งจากการทดสอบค่าที่พบว่า ก่อนการทดลอง คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

3.2 ขั้นตอนการทดลอง

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลอง โดยให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรม 21 ครั้งๆ ละ 30 นาที เป็นระยะเวลา 10 ชั่วโมง 30 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

3.3 ขั้นตอนหลังการทดลอง

หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้ครูประจำชั้นทำแบบประเมินจิตสาธารณะ หลังการทดลอง และรวบรวมคะแนนจิตสาธารณะก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test for dependent sample) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจิตสาธารณะของนักเรียนหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระจากกัน (t-test for independent sample) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที่ ตามทฤษฎีแล้วใช้เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก ส่วนในทางปฏิบัติใช้กับกลุ่มตัวอย่างขนาดใดก็ได้ แต่มีข้อตกลงเบื้องต้นสำคัญคือกลุ่มตัวอย่างต้องมาจากประชากรที่มีการแจกแจงปกติหรือเข้าใกล้การแจกแจงปกติ (Weiss, 1995: 55) ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงทดสอบการแจกแจงปกติโดยใช้ One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการแจกแจงปกติ ดังนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที่ได้ โดยผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. คะแนนจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จะเห็นว่านักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 1.22) และหลังการทดลอง

มีคะแนนจิตสาธารณะเพิ่มขึ้นไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 1.91$) ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองมีคะแนนจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.21$) และหลังการทดลองยังคงมีคะแนนจิตสาธารณะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.23$) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: คะแนนค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านจิตสาธารณะของนักเรียนเรียนกลุ่มทดลอง ($n = 23$) และกลุ่มควบคุม ($n = 23$)

จิตสาธารณะ	กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนทดลอง		แปลผล	หลังทดลอง		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการดูแลรักษา	กลุ่มทดลอง	1.23	.17	ปานกลาง	1.89	.18	มาก
สิ่งแวดล้อม	กลุ่มควบคุม	1.24	.22	ปานกลาง	1.25	.21	ปานกลาง
ด้านการใช้	กลุ่มทดลอง	1.21	.13	ปานกลาง	1.98	.11	มาก
สิ่งแวดล้อมอย่าง	กลุ่มควบคุม	1.18	.09	ปานกลาง	1.20	.05	ปานกลาง
ประหยัดและคุ้มค่า							
รวม 2 ด้าน	กลุ่มทดลอง	1.22	.17	ปานกลาง	1.91	.12	มาก
	กลุ่มควบคุม	1.21	.15	ปานกลาง	1.23	.10	ปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง จะเห็นว่าจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 1.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .17 ภายหลังการทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 1.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .12 เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตาราง 3

ตารางที่ 3: คะแนนค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง ($n = 23$) ก่อนและหลังการทดลอง

จิตสาธารณะ	การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	หลังทดลอง	1.89	.18	16.394**	.000
	ก่อนทดลอง	1.23	.17		

ด้านการใช้สิ่งแวดล้อม	หลังทดลอง	1.94	.11	27.120**	.000
อย่างประหยัดและคุ้มค่า	ก่อนทดลอง	1.21	.13		
รวม 2 ด้าน	หลังทดลอง	1.91	.12	33.140**	.000
	ก่อนทดลอง	1.22	.17		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบจิตสาธารณะหลังการทดลองของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม จะเห็นว่าหลังการทดลองจิตสาธารณะของนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ย 1.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .12 สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 1.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .10 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่ม พบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยทั้งรายด้านและโดยรวมสูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตาราง 4

ตารางที่ 4: คะแนนค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบจิตสาธารณะหลังการทดลองของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง (n = 23) กับกลุ่มควบคุม (n = 23)

จิตสาธารณะ	การประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	กลุ่มทดลอง	1.89	.19	11.052**	.000
	กลุ่มควบคุม	1.25	.21		
ด้านการใช้สิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า	กลุ่มทดลอง	1.94	.11	28.632**	.000
	กลุ่มควบคุม	1.20	.05		
รวม 2 ด้าน	กลุ่มทดลอง	1.91	.12	21.211**	.000
	กลุ่มควบคุม	1.23	.10		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่ากิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ได้ทั้ง 2 ด้าน คือ 1) ด้านการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ 2) การใช้สิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่า โดยในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มนั้นสามารถเสริมสร้างทัศนคติต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กได้ เพราะเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่

เจริญเติบโตที่เกิดจากการพัฒนาทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เมื่อเด็กได้รับการปลูกฝังในสิ่งที่ดีงาม ย่อมเกิดความตระหนักรู้ในการร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ รวมไปถึงการใช้สิ่งแวดล้อมที่มีอย่างเกิดประโยชน์มากที่สุด ซึ่งวิธีการเรียนรู้จากกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เด็กปฐมวัยทำได้โดยการจัดแผนกิจกรรมจากสภาพแวดล้อมจริง เด็กได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลายจากกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดกระทำ โดยให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลาย อันก่อให้เกิดพัฒนาการทุกด้านของเด็ก โดยสังเกตได้จากการทำกิจกรรมกลุ่มพบว่าเด็กได้เรียนรู้การทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้พฤติกรรมของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มผ่านการทำกิจกรรม และมีพฤติกรรมความร่วมมือและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุภาพร พรหมสา (2550: 43) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการแสดงออกที่มีน้ำใจต่อเพื่อนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ พบว่า กิจกรรมกลุ่มจะให้นักเรียนได้แสดงออก ซึ่งการมีน้ำใจต่อเพื่อน สอดคล้องกับแนวคิดของอุไรวรรณ คุ่มวงษ์ (2551: 65) ที่ได้ทำการวิจัยจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ เด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมจึงมีจิตสาธารณะในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสามารถใช้สิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากขึ้น สูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura (1986: 17) ที่กล่าวว่า บุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ ผู้เรียนจะลอกเลียนจากตัวแบบ โดยสังเกตพฤติกรรมเป็นแบบอย่าง และเกิดเป็นบทบาทผู้นำผู้ตาม เมื่อสมาชิกในกลุ่มทำกิจกรรมช้ากว่าคนอื่น เด็กจะได้รับแรงกระตุ้นและกำลังใจจากเพื่อนในกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำกิจกรรมภายในระยะเวลาที่กำหนด จะเห็นได้ว่าขณะทำกิจกรรม เด็กมีความสนุกสนาน สนใจ กระตือรือร้นและมีสมาธิในการทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น

2. หลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีจิตสาธารณะสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาจิตสาธารณะของเด็กให้สูงขึ้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนำเทคนิคของกิจกรรมกลุ่มที่สำคัญ มาดำเนินกิจกรรม ได้แก่ เกม บทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง การจัดกิจกรรมกลุ่มมีกระบวนการทำกิจกรรม 3 กระบวนการ ดังนี้ 1) กระบวนการก่อนเข้าสู่กิจกรรม เป็นกระบวนการต่อการกล่าวทักทาย โดยผู้วิจัยจะร่วมสนทนากับเด็กถึงสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมและเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าถึงประสบการณ์ที่นำไปปฏิบัติหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่อย่างไร และเกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนรอบข้างอย่างไรบ้าง โดยให้เด็กอาสาออกมาเล่าเรื่องของตนที่มีพฤติกรรมแสดงถึงจิตสาธารณะให้เพื่อนและผู้วิจัยฟัง หลังจากเล่าเรื่องจบแล้วผู้วิจัยกล่าวคำชมเชยพร้อมให้รางวัลเป็นการเสริมแรงต่อพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะของเด็ก 2) กระบวนการเข้าสู่กิจกรรมเป็นกระบวนการแนะนำสื่อและ

อุปกรณ์ต่างๆ การสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรม โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มละเท่าๆ กัน และเด็กทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ที่ชัดเจน เพื่อให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมกลุ่ม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกันตามความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ 3) กระบวนการสรุปกิจกรรม เป็นกระบวนการที่เด็กและผู้วิจัยรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสนทนารับฟังผลการทำกิจกรรมว่าเด็กได้อะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรม เกิดปัญหา อะไรไรการทำกิจกรรมและมีวิธีแก้ไขปัญหายังไง โดยมีผู้วิจัยมีหน้าที่แนะนำ กระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดและเชื่อมโยงสาระในการทำกิจกรรมและให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็น สอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา พบบุญ (2556: 144) ที่ใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกิดความรู้ ความเข้าใจ และกิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหา แสดงความคิดเห็น อภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความคิดความรู้สึก และตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาตนเองในด้านอื่นๆ ให้มีประโยชน์ สูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวิจัยในครั้งนี้สรุปว่าการผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มครั้งนี้ ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยสูงขึ้น และจากงานวิจัยต่างๆ สรุปได้ว่า ผลของกิจกรรมกลุ่มสามารถส่งผลต่อจิตสาธารณะของเด็กได้ โดยที่เด็กช่วยกันดูแลรักษา พัฒนา อนุรักษ์ รู้จักใช้สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างประหยัด ตลอดจนสามารถนำความรู้กลับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับวัย เด็กก็จะรับรู้ได้ว่า จะจัดการกับสถานการณ์ด้านจิตสาธารณะนั้นได้ และพัฒนาเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ ดังที่นางลักษณ์ เขียนงาม (2552: 7) กล่าวว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม สามารถกระทำได้โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเองเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม เป็นการกระทำในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การดูแลรักษาสาธารณสมบัติ การเผื่อแผ่แบ่งปัน มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเกื้อกูลให้ความช่วยเหลือผู้อื่น หรือผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกระทำ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาหรือช่วยกันแก้ปัญหาแต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อจะรักษาประโยชน์ส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดูแล ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างอิสระเสรี

1.2 จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม มีคะแนนจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ดังนั้นครูสามารถนำกิจกรรมกลุ่ม ไปเป็นแนวทางในการสอนร่วมกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์อื่นๆ ได้

1.3 ระหว่างที่ทำกิจกรรม การใช้คำพูดกล่าวชมเชย เป็นการเสริมแรงให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ มีความมั่นใจ ตั้งใจในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม

1.4 แผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม เป็นแผนการจัดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องกัน การนำไปใช้ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งให้ทำความเข้าใจก่อนที่จะนำวิธีการดังกล่าว ไปใช้เพื่อให้การจัดกิจกรรมมีความต่อเนื่องกัน และในการจัดกิจกรรมให้มีการปรับเปลี่ยนสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถร่วมกิจกรรมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.5 ในระหว่างการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินกิจกรรมควรสังเกตพฤติกรรมตอบสนองของเด็กและสมาชิกในกลุ่ม ถ้าเด็กยังไม่มีความพร้อมในการร่วมกิจกรรม ผู้จัดกิจกรรมควรสร้างความสนใจของเด็กก่อนจึงดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

1.6 การใช้เทคนิคของกิจกรรมกลุ่ม ควรให้มีการนำเทคนิคที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น นิทาน อภิปรายกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายอื่น เช่น นักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 เพราะเป็นระดับชั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศการเรียนหรือสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาเพื่อติดตามผล หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อประเมินพัฒนาการและความคงทนของพฤติกรรมจิตสาธารณะในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

- จินตนา พบบุญ. (2556). “ผลของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่อการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- จิตรฐิกานต์ สบายจิตร. (2558). “การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6”. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วี พรินท์ (1991).
- นงลักษณ์ เขียนงาม. (2552). “การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดและจิตสาธารณะ ในวิชา กิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ทิตนา แคมมณี. (2551). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 87 (นิคมสร้างตนเอง1). (2565). **ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. ออนไลน์, [แหล่งที่มา]: <http://ubon.obec.go.th/> . [22 กุมภาพันธ์ 2565].
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **รายงานการวิจัยสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กปฐมวัย การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ**. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุภาพร พรหมสา. (2550). “ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการแสดงความมีน้ำใจต่อเพื่อน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนเฉลิมมณีนายวิทยาการ จังหวัดสมุทรปราการ”. **สารนิพนธ์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุไรวรรณ คุ่มวงษ์. (2551). “จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ”. **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- Bandura, A. (1986). **Social foundation of though and action: A social cognitive theory**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Weiss, M. R. (1995). **The provisions of social relationships**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

